

Vjeran pas Dionýza Troskó

Vizuálny sprievodca zabúdaním

Dionýz Troskó nie je na slovenskej výtvarnej scéne až tak bežným zjavom ako by sa na prvý pohľad mohlo zdať. Je mladým sochárom, ktorý prednedávnom ukončil Vysokú školu výtvarných umení v Bratislave. Na umeleckej scéne sa aktívne pohybuje už niekoľko rokov. Čo prekvapí – že sa na nej pohybuje sebedovome a aktívne v prostredí, ktoré sochárskej tvorbe nie je priveľmi naklonené. Slovenská výtvarná scéna sa totiž nachádza v zvláštnom, dalo by sa povedať pototalitnom medzistave, kedy minulé ešte nie je zabudnuté a nové stále neprichádza. Aj Slovensko, ako ostatné stredoeurópske krajiny, prežilo nejednu zmenu hraníc, výmenu politických režimov a rošádu ideológií. Výtvarné umenie - a zvlášť sochárska disciplína - bola zakaždým vystavená úzkemu kontaktu s realitou moci, pretože vytváranie sôch a ich umiestňovanie na verejné piedestále vždy podliehalo mocenskej dramaturgii.

Aj keď bol Dionýz Troskó už ako poslucháč katedry sochárstva vtiahnutý do situácie konfrontovania s touto politikou pamäte, reaguje a vyrovnáva sa s ňou spôsobom sebe vlastným. Chápe a nazerá na verejnú sochu v jej výsostne historickom kontexte ako na tú, ktorá sa má vzťahovať k pamätaniu si, teda k stelesneniu túžby ľudí konzervovať dohodnuté alebo nanútené istoty v mramore a bronz. Avšak, na rozdiel od súčasného mainstreamového umenovedného a umeleckého diskurzu namiereného k problematike pamätníkov a sôch, v ktorom mnohí skôr preberajú úlohy sudcov, Troskó je skôr nezúčastneným archeológom a vizionárskym konštruktérom. Už v diplomovom projekte zostavil „mapu slovenského hrdinstva“, kde sledoval a sochársky interpretoval odstraňovanie sôch Milana Rastislava Štefánika, ktorý sa v priebehu zmien v interpretácii dejín menil zo štátnika – hrdinu – na neželaného desperáta.

V posledných realizáciách svoj atlas vizuálneho sprievodcu zabúdaním dopĺňa o prieskum miléniových pamätníkov, ktoré po vzniku Československej republiky v roku 1918 boli dobyvačne odstraňované a devastované. Troskové štyri kovové sochy pomenované *Situácia 1/4 - Devín*, *Situácia 2/4 Zobor I.*, *Situácia 3/4 Zobor II.* a *Situácia 4/4 Bratislava*, sú voľné až abstraktné rekonštrukcie pôvodných pamätníkov. Buď priamo odkazujú k zachovaným stavebným pozostatkom alebo sa len letmo dotknú ich ideového odkazu. Avšak zakaždým sochársky, s použitím technológií, vždy spätých s priemyselným spracovaním. Takže teritórium sochy a objektu Troskó nielenže neopúšťa, ale ju veľkoryso realizuje v industriálnych variáciách, zhodnocujúc tak tradíciu konštruktívneho, monumentálneho a zaiste aj konceptuálneho dedičstva.

Ku konštrukciám pripomínajúcim architektúru pomníkov pridáva podľa potreby raz ideologické, inokedy národné symboly, ktoré nielenže napomáhajú identifikácii ich vzťahu k minulosti, ale v prípade sochy s názvom *Koho chlieb ješ, toho pieseň spievaj* aj ako interaktívnej ponuky vyskladať si svoj vlastný pamätník. Napriek tomu, že industriálna telesnosť dáva Troskóvym sochám váhu páťosu, svojou priehľadnou mystifikačnou hrou nás predsa len uisťujú, že pod „pedestálom“ im to viac pristane. Už len preto, že si neosobujú právo na jedinu možnú pravdu.

Beata Jablonská